

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2023

ввода в эксплуатацию канала, сократился на 10 % по сравнению с нормой стока, определенной по ряду с 1903 г по 1973 гг.

Таким образом, регулирование стока воды р. Ертис Верхне-Иртышским каскадом водохранилищ, а также изъятие воды в верховьях реки на территории КНР привели к существенному изменению общей водности и гидрологического режима реки и можно сделать следующие выводы:

1. Существенное изменение в величинах годового стока началось с 1973 года в створе с. Буран, расположенном выше каскада водохранилищ. Уменьшение среднего многолетнего расхода воды в этом створе составило 19 % (1973–2021 гг.) по сравнению со средним значением годового стока за предшествующий период наблюдений (1938–1972 гг.).

2. В створах, расположенных ниже каскада водохранилищ, средние многолетние значения годового стока измененного режима (1967–2021 гг.) уменьшились незначительно.

3. Для створа у с. Семиярское уменьшение среднего годового стока в современный период (1992–2021 гг.) составило 7 % в сравнении с естественным режимом.

4. Изъятие части стока из реки Ертис каналом имени К. Сатпаева привело к уменьшению на 10 % (за 1975–2021 гг.) среднего многолетнего расхода в створе р. Ертис–с. Черлак, расположенного в Омской области Российской Федерации у границы с Республикой Казахстан.

Собранные результаты исследований в виде рекомендаций будут предложены водопользователям бассейна реки Ертис и для использования в хозяйственных целях.

Список использованных источников

1. Исследование реки Иртыш и поймы с целью оценки влияния антропогенной деятельности, в том числе зарегулирования стока Верхне-Иртышского каскада водохранилищ, и разработка мероприятий по рациональному использованию и охране водных ресурсов реки Иртыш в период весенних природоохранных попусков. Отчет ТОО «Научно-производственное предприятие «Биосфера». – Павлодар, 2011 г. – 418 с.

2. Отчет по мониторингу природоохранного попуска воды в пойму р. Иртыш за 2021 год.– Павлодар, 2021 г. – 163 с.

3. Бейсембаева М.А., Дубровская Л.И., Земцов В.А. Минимальный сток Иртыша в равнинной части бассейна на территории республики Казахстан в условиях антропогенной нагрузки // Известия Томского политехнического университета. Инжиниринг георесурсов. – 2016. – Т. 327. – № 4. – С. 35–43.

ӘӨЖ 372.8

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ДЕҢГЕЙЛЕП – САРАЛАП ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Әшім Балнұр Қанатқызы

ashimbalnur07@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «7М01524 География мұғалімдерін даярлау» мамандығының 1
курс магистранты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Мусабаева М.Н., г.ғ.д., профессор

Әркімнің ерекше саусақ ізі бар сияқты, әр оқушының жеке оқу стилі бар. Мүмкін, сіздің барлық оқушыларыңыз тақырыпты бірдей түсінбейді немесе қабілеттер деңгейі бірдей емес. Сонымен, білім сыныптағы барлық адамдарға жету үшін сабақтарыңызды қалай жақсы үйретуге болады? Бұл мақалада сіз саралап-деңгейлеп оқытудың нені білдіретінін, оның қалай жұмыс істейтінін және оң және теріс жақтарын білесіз.

Ежелгі грек мәдениетінде пайда болған индивидуализм идеялары және адамдарды әртүрлі сипаттамаларға бөлу философиялық және педагогикалық көзқарастарға еніп, өте күрделі дамыды. Мәселен, Платон (б.з. д. 427-347 жж.) және одан кейін оның шәкірті Аристотель (б. з. д. 384-322 жж.) жастың психологиялық-физиологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, балаларды саралаудың алғашқы әрекетін жасады. Көрнекті ежелгі грек материалистік философы Демокрит (б.з. д. 460-370 жж.) тәрбиенің табиғаттылығы идеясын бірінші болып ұсынды, оның ережелерінің бірі баланың табиғи бейімділігін ескеру болып табылады. Ежелгі Рим педагогы Марк Фабиус Квинтилиан (б.з. 42-118) балалардың табиғи қабілеттерін жоғары бағалады. "Спикерді тәрбиелеу туралы" эсседе мұғалім әр оқушыға мұқият қарауы керек, "оқушылардың қабілеттерімен бәріне сәйкес келуі керек" деп атап өтті.

18 ғасырда тәрбие мен оқыту мәселелерінің теориялық дамуы негізінен білім беру аясында жүзеге асырылды. Д. Локктың іліміне сүйене отырып, француз ойшылдары К.А. Гельвеций, Д. Дидро, Ж.Ж. Руссо еркін тұлғаны тәрбиелеу және жаңа адамды қалыптастыру мәселелерін демократия мәселелерімен тығыз байланыстырды. Д. Дидро, атап айтқанда, тәрбиенің негізгі міндеттерінің бірі адамның даралығын дамыту деп санады [1].

Қазақ зиялы қауым өкілдерінің педагогика саласындағы еңбектерінен және әр түрлі ой-пікірлерінен баланың ерекшеліктері, оның қажеттіліктері турасындағы тұжырымдарын көруге болады. Мағжан Жұмабаевтің «Педагогика» атты еңбегінде: «Баланың әсерленуі, суреттеу, ойлау һәм сезінуі ержеткен адамнан әжептәуір басқа. **Баланың бұл жан көріністерінің әрқайсысының жеке-жеке алғанда басқалығы болған сықылды, бұлардың бәрін тұтас алғанда да басқалық бар**» — делінген. Демек, өткен ғасырдың басындағы қазақ мектептерінің мұғалімдеріне баланың ерекшелігі туралы бағыт бергені деп түсінуге болады. Сондай-ақ, Мұхаммед (с.ғ.с) пайғамбардың: «**Сөзді әрбір адамның ақылына қарай сөйле**», — деп айтқаны бар. **Сол айтқандай, балаға тәрбиені өзінің шамасына, жаратылысына қарай беру керек.** Дәл осы орайда Ахмет Байтұрсыновта: «Бала білімді тәжірибе арқылы өздігінен алу керек. Мұғалімнің қызметі оның біліміне шеберлігінің керек орны, өздігінен алатын тәжірибелі білімнің ұзақ жолын қысқарту үшін, сол жолдан балалар қиналмай өту үшін, **балаға жұмысты әліне шағындап беруі мен бетін белгілеген мақсатқа түзеп отыру керек**» — деп пікір білдірген. Мұхтар Әуезов «Мұғалімнің ұдайы жақсы оқитын балаларға ғана сүйсініп, ылғи соларды ғана оқытуы дұрыс емес» деген пікірінің астында саралап оқыту жатыр. «Оқуды саралау» деген ұғымның өзі қазақ даласында болмағанымен, қазақ ғалымдарының еңбектерінен теориялық және тәжірибелік негіздерінің болғанын, сол кезеңнің өзінде әлемдік педагогикадағы жаңалықтарды зерделей отыра, қазақы қырынан ұсынуға тырысқанын көруге болады.

Сараланған оқыту - бұл мұғалімдер өздерінің оқуын бастапқы нүктесіне қарамастан әр сыныптағы әр оқушының білімі мен дағдыларын кеңейтуге бағыттайды. Сөздіктерде берілгендей «Difference» - латын тілінен аударғанда бүтінді түрлі формаға, элементке, бөлшекке мүшелеп бөлу, саралау дегенді білдіреді. Саралаудың мақсаты - барлық оқушылардың, соның ішінде артта қалғандардың және бір жылдық деңгейден озғандардың үлгерімін арттыру. Саралап-деңгейлеп оқыту бүкіл оқушыларға, соның ішінде қабілеті мен дарындылығы жоғары оқушыларға пайдалы [2].

Жеке оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес оқытуды саралау арқылы мұғалімдер оқушыларға жеке қызығушылық танытуға және олардың оқуы үшін жауапкершілікті алуға көмектесу үшін әртүрлі стратегияларды пайдаланады. Сараланған оқыту шеттету қаупі бар оқушыларға мағыналы білім алуға мүмкіндік береді.

Тиімді саралайтын оқытушылар қазіргі уақытта оқушылардың не білетінін және әрі қарай не үйренуге дайын екенін анықтау үшін әртүрлі деректер көздерін пайдаланады. Потенциалды деректер көздерінің кейбір мысалдарына сыныптағы бақылаулар (соның ішінде басқа мұғалімдердің бақылаулары), оқушылар мен олардың ата-аналарының немесе қамқоршыларының бағалауы мен кері байланысы жатады [3,4,5].

Деңгейлеп - саралап оқыту әр түрлі оқыту стратегияларын қолдана отырып, барлық оқушыларға бірдей материалды үйретуді білдіруі мүмкін немесе мұғалімнен әр оқушының қабілетіне байланысты әр түрлі қиындық деңгейінде сабақ өткізуді талап етуі мүмкін:

- Оқушылардың оқу стиліне негізделген сабақтар жасаңыз.
- Оқушыларды ортақ қызығушылықтар, тақырыптар немесе тапсырмаларды орындау қабілеттері бойынша топтаңыз.
- Қалыптастырушы бағалау арқылы оқушылардың оқуын бағалаңыз.
- Қауіпсіз және қолайлы орта жасау үшін сыныпты басқарыңыз.
- Оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес сабақтың мазмұнын үнемі бағалаңыз және реттеңіз.

Оқу кезінде көп деңгейлі тапсырмаларды қолдануға болады, осылайша оқушылар өздеріне сәйкес келетін деңгейде не үйренгендерін көрсете алады. Бір оқушы визуалды сюжеттік тақтаны жасай алады, ал екінші оқушы кітап туралы есеп жаза алады. Оқу топтары қызығушылыққа негізделген кітаптарды таңдай алады немесе оқу деңгейіне қарай таралады[6].

Эрин Линч (2020) мұғалімдерге визуалды эффекттер арқылы нақты түсініктемелер беру арқылы оқуды толықтыруды ұсынады. Тақырыпты ауызша және көрнекі түрде түсіндіріңіз. Нақты түсінуге ықпал ету үшін диаграммаларды, сызбаларды, диаграммаларды және анықтамалықтарды пайдаланыңыз. Қажет болса, оқушыларға көру үшін бейнені беріңіз.

Мұғалімдер сараланған оқытуды төрт жолмен ажырата алады: 1) мазмұны, 2) процесі, 3) нәтижесі және 4) оқу ортасы.

Өздеріңіз білетіндей, сабақтың негізгі мазмұны мектеп ауданы немесе мемлекеттік білім беру стандарттары белгілеген оқыту стандарттарына сәйкес келуі керек. Бірақ сіздің сыныптағы кейбір оқушылар сабақ ұғымдарымен мүлдем таныс болмауы мүмкін, кейбір оқушылар ішінара игеруі мүмкін, ал кейбір оқушылар сабақ басталғанға дейін мазмұнмен таныс болуы мүмкін[4].

Сіз жасай алатын нәрсе - Блум таксономиясының әртүрлі деңгейлерін қамтитын оқушылар топтарына арналған іс-шараларды әзірлеу арқылы мазмұнды саралау (төменгі ретті ойлау дағдыларынан жоғары ретті ойлау дағдыларына ауысатын интеллектуалды мінез-құлық деңгейлерінің жіктелуі). Алты деңгей: есте сақтау, түсіну, қолдану, талдау, бағалау және құру. Сабақпен таныс емес оқушыларға төменгі деңгейдегі тапсырмаларды орындау қажет болуы мүмкін: есте сақтау және түсіну. Тілді меңгерудің белгілі бір деңгейі бар оқушыларға мазмұнды қолдануды және талдауды ұсынуға болады, ал тілді меңгеру деңгейі жоғары оқушыларға бағалау және құру бойынша тапсырмаларды орындауды ұсынуға болады.

Әрбір оқушының таңдаулы оқу стилі бар және сәтті саралау материалды әр стильде беруді қамтиды: визуалды, есту және кинестетикалық, сондай-ақ сөздер арқылы. Процесске қатысты бұл әдіс сонымен қатар барлық оқушыларға бірдей мұғалімнің қолдауы қажет емес екенін және оқушылар жұпта, шағын топтарда немесе жеке жұмыс істей алатынын ескереді. Кейбір оқушылар сізбен немесе сынып жетекшісімен жеке қарым-қатынастан пайда көруі мүмкін, ал басқалары өздігінен алға жылжуы мүмкін. Мұғалімдер жеке қажеттіліктерге негізделген қолдауды ұсына отырып, оқушылардың оқуын жақсарты алады.

Нәтиже - бұл оқушы сабақтың соңында мазмұнды меңгеру шеберлігін көрсету үшін жасайтын нәрсе. Бұл тесттер, жобалар, есептер немесе басқа әрекеттер түрінде болуы мүмкін. Сіз оқушыға оқу стиліне байланысты оқушының қалауы бойынша білім беру тұжырымдамасын меңгеруді көрсететін тапсырмаларды орындауды тағайындай аласыз.

Оңтайлы оқытудың шарттары физикалық және психологиялық элементтерді қамтиды. Икемді сынып орналасуы негізгі болып табылады, соның ішінде жеке және топтық жұмысты қолдау үшін жиһаздың әртүрлі түрлері мен механизмдері. Психология тұрғысынан мұғалімдер қауіпсіз және қолайлы оқу ортасын қолдайтын сыныпты басқару әдістерін қолдануы керек[5].

Деңгейлеп – саралап оқытудың оң және теріс жақтары

Сыныптағы деңгейлеп – саралап оқытудың артықшылықтары көбінесе үнемі өсіп келе жатқан жұмыс жүктемесінің жетіспеушілігімен бірге жүреді. Мұнда есте сақтау керек бірнеше факторлар бар:

Жетістігі:

Зерттеулер көрсеткендей, сараланған оқыту қабілеті жоғары оқушылар үшін де, жеңіл және ауыр мүгедектер үшін де тиімді. Оқушыларға материалды үйренуге көбірек мүмкіндіктер берілгенде, олар өздерінің оқуы үшін көбірек жауапкершілікті алады. Оқушылар оқу процесіне көбірек қатысатындықтан, сараланған сабақтар өткізетін сыныптарда тәртіп мәселелері азырақ болады.

Кемшіліктері

Деңгейлеп – саралап оқыту сабақты жоспарлау кезінде көп жұмысты қажет етеді және көптеген мұғалімдер өз кестелерінде қосымша уақыт таба алмай қиналады. Оқу қисығы тік болуы мүмкін және кейбір мектептерде кәсіби дамуға ресурстар жетіспейді. Сыншылар қосымша дайындық уақытынан асып түсетін сараланған оқытудың артықшылықтарын қолдайтын зерттеулер жеткіліксіз деп санайды.

Педагогика мен психология оқушылардың табиғи қабілеттері, қабылдау деңгейі, еңбек түрі, оқу мүмкіндіктері мен психофизикалық ерекшеліктері, ең бастысы, психикалық әрекетінің ерекшелігі бойынша бір-бірінен айтарлықтай ерекшеленетінін анықтады. Арнайы мектептегі кез келген дерлік сыныпта оқушылардың бірнеше топтарын ажыратуға болады:

1. Оқушылардың кейбірі жақсы оқиды, оқылатын материалды жақсы есте сақтайды.
2. Ал кейбіреуіне оқу материалын меңгеру қиынға соғады, оларға әртүрлі көмек қажет.
3. Кейбір бөлігі оқу материалын төмен деңгейде меңгереді.

Орташа және үлгерімі төмен оқушылардың пайызы айтарлықтай жоғары. Мұғалім орташа оқитын оқушыға көбірек көңіл бөледі. Бұл, оқу материалын қанағаттанарлық деңгейде игере алмайтын мектеп оқушыларының шамадан тыс жүктелуіне, ал табысты оқушылардың жүктемесінің төмендеуіне, кейіннен оқуға деген ынтасының төмендеуіне әкеледі. Мұның алдын алу үшін бір сыныпта оқушыларды саралап оқыту ұйымдастырылады, ол білім беруді барынша дараландыруды қамтамасыз етуге, әрбір баланың қызығушылықтары мен қабілеттерін анықтауға және дамытуға оңтайлы жағдай жасауға бағытталған. Сыныптағы оқушылардың жұмысын бақылап отырсақ, сабақта күштірек оқушылар көбіне белсенділік танытып, ал қалғандары енжар, жұмысқа сирек қатысады деген қорытындыға келуге болады. Оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру, әр баланың сабақта табысты болуын қадағалау мұғалімнің басты міндеті. Ал бұл мәселелерді шешу тек жеке жұмыс формаларын қолдану арқылы мүмкін болады. Сараланған тәсіл – оқытуды дараландыруды жүзеге асырудың негізгі жолы, ол:

- Жекелеген оқушыларды оқытудағы қиындықтарды жою;
- Балалардың барлық қабілеттерін дамыту;
- География құралдары арқылы оқушылардың қызығушылықтарын ояту.

Саралауды жүзеге асыру үшін оқушылардың психикалық даму деңгейін зерттеу қажет: - зейін, есте сақтау, ойлау ерекшеліктері

- сөйлеу және сөздік қоры
- Оқу және оқылғанның мағынасын түсіну қабілетінің деңгейі
- Пәнге деген қызығушылық
- Материалды игеру жылдамдығы
- Достарымен қарым-қатынасы
- Сыныптағы орны
- Отбасылық қатынастары

Оқытуды табысты жүзеге асырудың қажетті алғышарты, ең алдымен, мұғалімнің педагогикалық тактісі болып табылады. Балаға байсалды және біркелкі сөйлеу, мадақтау сөздері, сәтті жауап үшін мақұлдау жұмыстары дәрекі ескертулерге қарағанда әлдеқайда

үлкен нәтиже береді. Әлсіз оқушы мұғалімнің оның жетістігіне қызығушылық танытатынына, кез келген, тіпті ең кішкентай жетістіктерді көріп, онымен бірге қуанатынына сенімді болуы керек. Білім беру үрдісінде сараланған тәсілді жүзеге асыру «бір реттік» іс-шара емес, ол әр баланың дамуы мен өзгеруімен, оның білім деңгейімен, дағдыларын қалыптастырумен, дамытумен қатар жүретін динамикалық процесс [3].

Кесте 1 География пәнінен сараланған тапсырмалар жүйесі

Деңгейлеп оқытуға байланысты оқушылар тобы	Күрделілігі бойынша саралау	Тапсырма түрлері Тапсырма нұсқаулығы бойынша саралау	Оқушылардың танымдық қызығушылықтары бойынша саралау
I Жоғары деңгей	<i>III деңгей</i> Мәселелік тапсырмалар	Нұсқау жоқ. Тек тапсырма беріледі және дереккөздер көрсетіледі (тапсырмалар мұғалімнің көмегінсіз орындалады)	Географияға байланысты теориялық және практикалық іс-әрекетке қызығушылықты дамытуға арналған тапсырмалар
II Орта деңгей	<i>II деңгей</i> Репродуктивті тапсырмалар: білім мен дағдыларды қолдану бойынша	Қысқаша нұсқау алу (тапсырманы орындау жоспары)	Оқушыны қызықтыратын басқа пәндермен бірге интеграция негізінде географияға қызығушылықты дамыту
III Төмен деңгей	<i>I деңгей</i> Анықтауға арналған тапсырмалар	1-ші кезеңнен соңғы кезеңге дейінгі барлық қашықтықты қатаң түрде бағыттайтын егжей-тегжейлі жоспарды (алгоритмді) алады.	Көңілді түрде ерікті тапсырмалар

География сабақтарында саралап-деңгейлеу бойынша берілетін тапсырмалардың жалпы мазмұны (1-ші кесте негізінде мысалдар):

1. Сабаққа дейін немесе үй тапсырмасы ретінде берілетін шығармашылық тапсырмалар. Балалар кітапханаға белсенді түрде бара отырып, ақпаратты іздеу және презентация дайындау кезінде компьютерлік дағдыларды меңгере отырып, қалалар, кәсіпорындар, өсімдіктер мен жануарлар туралы есептер дайындайды. Сабақта олар өз жобаларын қорғап белсенді түрде көрсетеді. Егер нашар үлгерген оқушылар ерекшеліктеріне байланысты айта алмаса, дайындалған жұмысын оқып, жауап береді.

2. Ребустар және сөзжұмбақтарды балаларға қиындық дәрежесіне қарай топта да, әрқайсысына жеке-жеке ұсынуға болады. Олар оқушының сабаққа деген ынтасын арттырып, танымдық белсенділігін арттырады.

3. Білімді пысықтау және бекіту, бақылау кезеңінде географиялық ойындар өткізу. Ойын барысында бала еркіндік танытып, оның жұмыстағы белсенділігі айтарлықтай артады.

4. Оқулықпен, қосымша әдебиеттермен күрделілігі әр түрлі өзіндік жұмыс, тапсырмалар беру оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудың маңызыды құралдарының бірі болып табылады.

5. Мұғалімнің сұрағынынан кейін танымдық іс әрекет ету үшін проблемалық оқыту элементтері қолданылады.

Сабақты дәстүрлі емес формада өткізу де оқушыларды еңбекке ынталандырады. Сараланған тапсырмалары бар конверттерді сабақ басталар алдында оқушыларды ыңғайсыз жағдайға қалдырып бөлмей таратып берілсе, олар өз мүмкіндігіне қарай орындайды.

Жоғарыда аталған тапсырмаларды барлығымен бірге орындай отырып, бала өзін табысты сезінеді, өзіне сенімді болады, солай жұмыстағы белсенділігі мен оқу деңгейі жоғарылайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Алексеев С.В. Дифференциация в обучении предметам естественнонаучного цикла. – Л., 1991.

2. Апатова Л.В. Дифференцированный подход к учащимся в обучении географии. Брянск, 1986.

3. Ж.У.Кобдикова «Орта мектепте білім алуды технологияландыру (саралап деңгейлеп оқыту)». 2002 ж.

4. Майк Гершон. Дифференциация түрлері. Дифференциациялаудың 80 түрлі жолы. [Bit.ly/tes_mixed_ability](http://bit.ly/tes_mixed_ability), 2014.

5. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучение/ И.Э.Унт// Педагогика.- 1990.-С.192.

6. Жунисбекова Ж.А. Дифференцированное обучение учащихся//Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований.-2015.-№11.-С.748-751.

ӘӨЖ: 911.2 (574)075

«ГЕОГРАФИЯ» ПӘНІ БОЙЫНША 9-ШЫ СЫНЫПТА БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАҢА ӘДІСТЕРДІ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Әбілқасым Мәншүк Аманкелдіқызы

abilkassymmanshuk12.02@mail.ru

«6B01524- география мұғалімдерін даярлау» мамандығының 3 курс студенті

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Астана қ

Ғылыми жетекшісі - Мусабаева М.Н.

Астана Қазақстан

«География» пәні бойынша 9 сыныпта география ғылымының қазіргі заманауи зерттеу мәселелерін анықтауда, зерттеу нәтижелерін академиялық формаларын ұсынуға, географиялық терминдердің мағынасын түсіндіруде оқып үйренуде білім берудің жаңа әдістерін кеңірек пайдаланылады. Қазақстанның ірі физикалық географиялық аудандары тақырыбына талдау жасау.

Тақырыптың мақсаты: Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандарының тарауын кескін картада көрсету; Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандарын жоспар бойынша сипаттау; географиялық аудандардың бір-бірінен айырмашылықтарын анықтау болып табылады.

Зерттеу жұмысы 02.03.2023 жылы ауданы №38 Мектеп лицей мектебінде жүргізілді. Зерттеуге 20 оқушы қатысты. Оқушылардан сауалнама, ауызша сұрақ-жауап алынды. Оқушылармен сабақта амандасу, түгелдеу, психологиялық жағымды ахуал туғызу. Сынып оқушыларын ірі физикалық – географиялық аудандарының суреттері бойынша 3 топқа бөлдім. Оқушыларды сыни тұрғыдан ойландырту үшін «Серпілген сауал» әдісі арқылы оқушыларға доп лақтыра отырып сұрақ қойып шықтым. Мәтінмен жұмыс